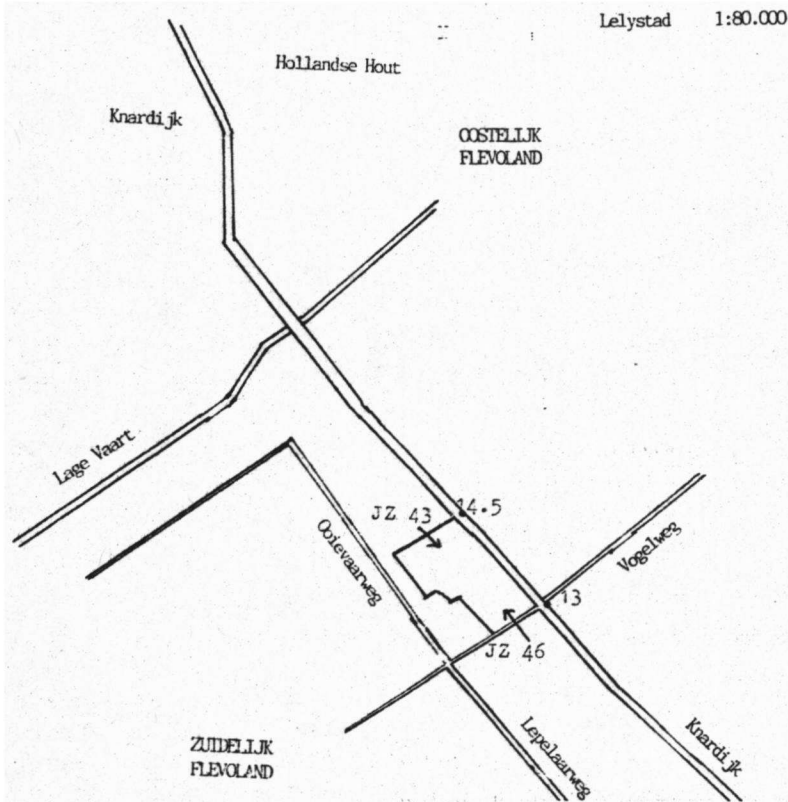

BROEDVOGELINVENTARISATIE (1974) "WILGENRESERVAAT" IN ZUIDELIJK FLEVOLAND

Bob van Poelgeest en Frank de Roder

Inleiding

In het kader van het "atlasproject voor broedvogels" (SOVON, geheel Nederland) en onze eigen tellingen (voornamelijk Oostvaardersdijk) hebben wij in 1974 een aantal tellingen verricht in een bosgebied aan de Knardijk. Hoewel het aantal tellingen laag is, en het geheel niet meer zo recent, willen we de resultaten toch publiceren omdat ons verder maar weinig broedvogelinventarisaties bekend zijn van "natuurlijke" gebieden in Zuidelijk Flevoland.

Terrein

Het getelde terrein bestaat 4 kavels (JZ 43 - JZ 46). Deze kavels waren nog min of meer ongestoord en lagen temidden van wel in cultuur gebracht land (Zuidelijk Flevoland met voornamelijk koolzaad, Oostelijk Flevoland met voornamelijk grasland). Langs het terrein liepen 2 rustige wegen (Knardijk en Vogelweg). In het terrein zelf was een tocht gegraven (± 10 meter breed, nogal kaal, ruim 2 kilometer lang), onderlangs de Knardijk. Tussen de kavels waren kavelsloten gegraven ($\pm 1\frac{1}{2}$ meter diep, droogstaand). Langs deze tocht en sloten lag nog het uitgegraven zand, waarop zich plaatselijk een ruigtevegetatie had ontwikkeld met riet, akkerdistel, harig wilgeroosje en klein hoefblad (verder vaak nog kaal). De kavels waren zelf bezet met voornamelijk dicht wilgenbos en dicht riet op droge bodems. Het bos was dicht; bestond vrijwel geheel uit wilgen (vele soorten) en was ongeveer 6 meter hoog. De onderste boomlaag was bijna geheel afgestorven (snelle groei en grote concurrentie na de kroonsluiting; ontwatering). De kroonlaag zelf was dicht, levend. De kruidlaag was plaatselijk goed ontwikkeld (riet, ruigtekruiden). De rietlanden waren nogal droog, na de ontwatering via de kavelsloten. Het riet zelf stond dicht, 1-2 meter hoog, maar na de ontwatering niet meer zo vitaal en goeddeels dood; afgestorven materiaal. Hierin groeiden weer riet en ruigtekruiden. Met trekkers werden er sporen in gereden. Het oppervlak "bos" was ongeveer gelijk aan het oppervlak "riet". De oppervlakte "ruigte" was nogal beperkt: ± 20 ha. Totale oppervlak van het getelde terrein (begrensd door Knardijk, Vogelweg en kavelsloten): ± 170 ha. Na het droogvallen van de polder in 1968 waren bos en riet in 1969 goed tot ontwikkeling gekomen. Knardijk en Vogelweg waren voorzien van ruime grasbermen.

Inventarisatiemethodiek

Drie maal werd het gebied doorzocht op (broed)vogels, door beide tellers.
 250574 Frank de Roder + Bob van Poelgeest, 17.00-21.00 Knardijk + JZ 43 (+ aansluitende nacht opnieuw, voor nachtvogels).
 260574 idem, apart werkend, hele gebied, 06.00-09.00;
 250674 idem, apart werkend, hele gebied, 07.00-09.00 (+ nacht ervoor, hele gebied, voor nachtvogels).

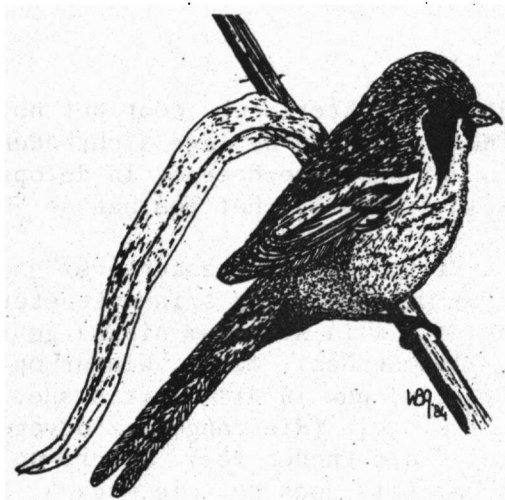
Losse waarnemingen zijn bekend van 270474 (Eduard Osieck, Rombout de Wijs en Frank de Roder), 010674 (Rombout de Wijs en Bob van Poelgeest) en 240674 (Frank de Roder en Bob van Poelgeest). Tijdens de bezoeken was het weer steeds goed. Alle vogels werden op kaart ingetekend (dit was moeilijk; geen uitzicht, weinig variatie in landschap). Gedrag van vogels werd zelden genoteerd maar door het beperkte uitzicht kan veilig gesteld worden: genoteerd = gehoord = zang, voor althans de zangvogels. Bij het uitwerken van de veldgegevens werd er per soort (en groep) een kaart gemaakt van de waarnemingen. Na enig schuiven waren hieruit territoria af te leiden. De totaal-aantallen broedvogels zijn gebaseerd op deze territoria òf op maximum-aantallen tijdens één telronde (bv. Rietgors: alle juni-Rietgorzen broeden wel). De marge wordt dus bepaald door eenmalig waargenomen beesten (trek nog niet voorbij?) en onduidelijkheden over wat nog wel/niet geschoven mocht worden. Een fors deel van de soortantallen is te laag (waarnemingen te véél verschoven om toch maar 1 mooi territorium te krijgen en niet elke soort is in de optimale tijd van seizoen/dag geteld, lang niet elke vogel gaat zingen als ik langsliep). In de tabel zijn deze soorten aangegeven. Verder is het goed mogelijk dat enige andere soorten (Torenvalk, Tortelduif en Heggemus) wel in het gebied hebben gebroed, maar door ons compleet zijn gemist.

Resultaten

Tabel I: aantallen broedvogels (in paren), bosjes Vogelweg, 1974

soort	aantal vastgestelde territoria			totaal geteld aantal broedparen
	1e ronde	2e ronde	3e ronde	
Knobbelzwaan	1	2	-	immigratie? = 0 - 2
Bergeend	4	5	3	3 - 5
Krakeend	2 - 3	-	4	2 - 4
Wintertaling	3	-	-	0 - 3
Wilde Eend 1)	16	4	3	14-16
Slobeend	2	2	10	10
Tafeleend	8	-	2	(1-)8
Kuifeend	5	-	5	(0-)5
Bruine Kiekendief	3	1	5	5 - 6
Fazant 1) (óó)	2	1	3	++
Meerkoet	3	1	1	4 - 6
Kleine Plevier	2	2	-	2
Kievit	-	1	-	1
Houtduif 1)	5	2	3	5 - 7
Koekoek	9	3	6 - 9	6 - 9
Ransuil	2	-	-	2
Velduil	1	-	-	1
Veldleeuwerik	2	1	2	1
Graspieper	1	-	1	1
Witte Kwikstaart	1	1	2	2
Gele Kwikstaart 1)	4	1	4	4 - 6
Winterkoning 1)	-	2	1	2 - 3

Roodborst	6	3	3	6 - 8
Blauwborst 1,2)	4	-	-	6
Merel	19	2	6	19-20
Zanglijster	7	2	5	7 -10
Grote Lijster	1	-	1	1
Sprinkhaanrietzanger 1) -	-	-	1	1
Snor 1)	-	-	1	1
Rietzanger	10	10	16	16-25
Bosrietzanger 1)	18	12	32	32-37
Kleine Karekiet 1)	8	14	84	84-87
Grote Karekiet	-	-	1	1
Spotvogel	4	7	11	8 -14
Grasmus	-	-	2	2
Tuinfluitter	4	5	12	12-14
Zwartkop	10	11	10	15-22

Tjiftjaf	1	-	-	1
Fitis	41	26	59	42-62
Baardmannetje	-	-	6	6
Koolmees	-	-	1	1
Kneu 1)	4	-	1	(1-)4
Rietgors	98	59	147	146-156

Verder vlogen op 25 juni nog 2 Kluten over (NW).

1) Vermoedelijk onderteld

1) In koolzaad veel meer

2) Op 0.06 3 ex.

Type broedvogels

Vogels kan je indelen naar type: op voedsel (insecteneter, roofvogel, zaadeter, graseter etc.) of naar de periode van het jaar waarin een terrein gebruikt wordt (zowat alleen het broedseizoen = zomer, een lange zomer = 1/2 jaar, of het hele jaar met eventueel vervanging van hier broedende Merels door Noord-oost europese Merels in de winter). Voor het geïnventariseerde gebied hebben we een dergelijke indeling gemaakt.

Tabel 2: soortenspectrum: aantal paren per type, omgerekend naar %

Milieu	Voedsel									
	Verblijfsduur									
	zaad			insect			vlees		plant-aardig	dierlijk
	zomer	1/2j	jaar	zomer	1/2j	jaar	1/2j	jaar	zomer	1/2j j zomer
water	10%								3%	1%
grasberm	0,4%	-	-	0,2%	-	0,2%	-	-	3%	2%
ruigte	2%	-	-	1%	1-2%	1/2%	-	-	1%	1%
riet	59%	-	30%	1%	7%	19%	1%	1%	0,2%	
bos	29%	-	-	1%	10%	11%	8%	-	0,4%	

Bos: de leeftijd van het bos wordt aardig gekarakteriseerd door het nog zowat ontbreken van Tjiftjaf en zaadeters (Vinkachtigen en de lage dichtheden van allerlei "jaarvogels" (Merel, mezen). In het Gooi overheersen in de opgaande bossen "jaarvogels" juist de trekvogels in dichtheid. Het bos aan de Vogelweg is duidelijk nog niet erg ontwikkeld.

Riet: hier zijn er door het forse aantal Rietgorzen veel zaadeters/"jaarvogels", in het Vechtplassengebied zijn er relatief meer trekvogels/insecteneters. Kennelijk zijn trekvogels beter dan standvogels in staat om nieuwe gebieden zoals dit bosje te koloniseren. Ekster, Vlaamse Gaai, mezen, Winterkoning en Heggemus zijn bv. in het Gooi algemene vogels, ook in dit soort bosje, maar ontbreken hier nog (zowat). Een aantal trekvogels (Rietzanger, Spotvogel, Zwartkop en Tuinfluiter) komen in "normale" dichtheden voor, andere wel heel massaal (Kleine Karekiet, Bosrietzanger en Fitis door de vele muggen, Rietgors door het vele rietzaad).